

СТАНОВИЩЕ

От проф. д-р Атанас Стефанов Йонков, д.м.
Завеждащ Катедра „Обща и оперативна хирургия“
Медицински факултет, МУ- София

Относно: дисертационен труд за придобиване на научна и образователна степен „Доктор“ по научна специалност „Хирургия“ на тема: „Роля на виртуалната колоноскопия в минимално инвазивната и роботизирана онкологична колоректална хирургия“, разработен от Д-р Мехмед Бехчет Хадживели, докторант в самостоятелна форма.

1. Процедурни коментари

Със заповед № Р-109-100 от 02.02.2023 г. на проф. д-р Валентин Любомиров Игнатов, д. м., Ректора на Медицински Университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ гр. Варна, д-р Мехмед Бехчет Хадживели е отчислен като докторант на самостоятелна подготовка към Първа клиника по хирургия на УМБАЛ „Св. Марина“ гр., а аз съм назначен за *външен член на Научното жури по защитата на неговия дисертационен труд.*

Всички документи, касаещи представянето и защитата на дисертационния труд са разгледани, като при това не са констатирани нарушения и/или неизпълнени изисквания.

На първото неприсъствено заседание на научното жури, проведено на 03.02.2023год., бях определен да изготвя становище.

Процедурно самата докторантура, както и моето становище са изцяло съобразени и не влизат в противоречие с действащата нормативна рамка в страната, а именно - Закон за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и Правилника за развитието на академичния състав в Медицинския университет ”Проф. д-р Параскев Стоянов“-Варна.

2. Актуалност на тематиката

Темата на дисертационния труд на д-р Мехмед Хадживели е изключително актуална за българската медицина и в чисто научен, и в научно-приложен аспект по редица причини.

Колоректаният карцином е едно от най-често срещаните онкологични заболявания в света. Повече от 1 милион нови случаи се диагностицират всяка година. Ракът на дебелото черво е третият най-често срещаният рак при мъжете (10.0% от общия брой ракови заболявания) и на второ място при жените (9.4% от общия брой случаи) в света. Виртуалната колоноскопия (ВК) е миниинвазивна технология за диагностика на колоректална патология. Изследването осигурява сканиране и структурна оценка на цялото дебело черво и околните структури в коремната кухина. При диагностициран колоректален карцином, възможностите за мултимодално лечение се разширяват. Минимално инвазивната и роботизирана техника навлизат в оперативните интервенции, заемайки все по-голямо място.

Този факт обяснява защо все още и в световен мащаб, и в българската хирургична практика има дискутабилни въпроси по отношение на ранната диагностика, времето за оперативна намеса, методите за радикалност и постигането на по-добри следоперативни резултати.

Тези данни са малка част от фактите и аргументите, определящи научно-теоретичния и практически интерес към ВКС, както и актуалността на темата на дисертационния труд на Д-р Мехмед Хадживели.

3. Оформяне на дисертационния труд. Познаване на проблематиката. Обща оценка и коментари на цел, задачи, материал и методология на проучването.

Разработката е представена на 164 стандартни страници и съдържа: Заглавна страница; Съдържание- 2 стр.; Използвани съкращения- 2 стр.; Въведение- 1 стр.; Литературен обзор - 52. стр.; Материал и методи - 12стр.; Резултати - 38 стр.; Обсъждане - 24 стр.; Изводи - 1 стр.; Приноси - 1. стр.; Библиография - 18стр.

Като цяло дисертацията е богато онагледена с 29 таблици и 59 фигури.

Библиографската справка включва 233 литературни източника, на български и чуждестранни автори, на латиница.

Литературният обзор е достатъчно обстоен в обем 52 стр., и представлява малко повече от 1/3 от целия обем. В началото докторантът представя кратки исторически данни за развитието на колоноскопията, което логично преминава в следващия раздел, касаещ съвременния ѝ облик.

Важен момент в литературния обзор е разглеждането на основните индикации за ВКС. Тук д-р Хадживели цитира редица проучвания и концепции на водещи автори и школи, касаещи получените резултати и обосноваващи ползата от виртуална колоноскопия.

В следващия раздел д-р Хадживели описва различните по обем и методи минимално инвазивни оперативни интервенции, включително и роботизираните системи и съответни операции.

Разгледани са и другите съвременни методи в образната диагностика на онкологичните колоректални заболявания, както и удовлетвореността на пациента, качеството на живот и икономически анализ на колоректалната диагностика.

Литературният обзор завършва с критическа оценка по проблемния кръг, като представлява обобщение на дискутабилните моменти в съвременната ВКС.

Именно тези проблеми дават основание на докторанта за провеждане на собственото проучване, за формулиране на неговата *цел* и *петте задачи* за постигане на целта. И целта, и задачите са ясно и точно дефинирани и са предпоставка за правилно извършване на изследванията и точна интерпретация на получените резултати.

Главата *“Материал и методи”* включва два раздела. В първия от тях д-р Хадживели представя материала, включен в дисертационния труд, а именно – 1695 извършени ВКС, без значение на резултата им, като при 812 от тях са извършени и ФКС. Откритите новообразувания и патология са класифицирани по групи.

Оперативна интервенция е извършена при 715 болни, като 112 от тях са минимално инвазивни. Вторият раздел описва виртуалната колоноскопия при колоректални полипи и колоректален рак, както и оптичната колоноскопия при колоректални полипи и колоректален рак.

4. Оценка на резултатите, установени в проучването и изводите в дисертационния труд.

Резултатите, които са получени при проучването са представени дескриптивно, в графичен и табличен вид при ВКС диагностика на доброкачествени и злокачествени колоректални заболявания, както и диагностичната роля на ВКС при екстраколичните бенигни и малигни заболявания.

Съществено място в представянето на резултатите заема глава 5.5 Диагностична роля на виртуалната колоноскопия при избор на хирургичен метод. Д-р Хадживели анализира подробно топографоанатомичното разпределение на КРК, установените синхронни патологии, обема на резекция и анатомичните вариетети на горна и долна мезентериална артерия.

Интерес представлява резултатът на анализирани показатели при оперативни интервенции с ВКС и без ВКС, с подчеран превес на ползите в първата група.

Обсъждането сравнява данните от литературата и получените в серията от 1695 пациенти с ВКС резултати, като това е представено в три насоки – при колоректален рак, при екстраколични заболявания и при избор на хирургичен метод.

Изводите, формуирани от д-р Мехмед Хадживели са 7 на брой. Те отразяват установените от докторанта закономерности и причинно-следствени връзки, поради което ги приемам.

5. Оценка на приносите и публикационната активност на докторанта, свързани с темата

Приемам и представените от Д-р Мехмед Хадживели *приноси*, свързани с работата по дисертацията, въпреки че не са разпределени в „приноси с потвърдителен характер“ или „приноси с научно-теоретичен характер“ и др.

Във връзка с темата на дисертационния труд д-р Хадживели представя 2 пълнотекстови статии, отпечатани в български списания.

6. Автореферат

Авторефератът към дисертационния труд на д-р Мехмед Хадживели отговаря на изискванията като обем и съдържание. Технически е добре оформен и дава достатъчно ясна представа за същността на разработката, като отразява достатъчно детайлно материала и методите, постигнатите резултати и формулираните изводи и приносите.

7. Критични бележки

Критичните бележки бяха посочени в хода на изложението, като те в никакъв случай не намаляват достойнствата на дисертационния труд.

8. Заключение

След подробно запознаване с дисертационния труд и публикациите, свързани с него давам изключително висока оценка на цялостната работа на д-р Мехмед Хадживели по проблемите на виртуалната колоноскопия в минимално инвазивната хирургия. Дисертацията е едно задълбочено проучване. Работата на докторанта по него, получени резултати, анализът им, направените изводи и приносите доказват *личните заслуги на докторанта*.

Дисертационният труд показва, че докторантът притежава задълбочени теоретични познания и професионални умения по научната специалност „Обща хирургия“, като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Предвид гореизложеното, убедено давам своята *положителна оценка* за проведеното изследване, представено от дисертационния труд, автореферат, постигнатите резултати и приноси. *Предлагам на почитаемото научно жури да присъди напълно заслужено образователната и научна степен „доктор“* на д-р Мехмед Бехчет Хадживели в докторска програма по „Хирургия“.

1.03.2023г.

Проф. д-р Атанас Стефанов Йонков, дм